

Konrad Głębocki

Rola administracji publicznej w organizacji VI Światowego Dnia Młodzieży w Częstochowie

1. Wstęp

Niewątpliwie z uwagi na religijny charakter przedsięwzięcia wiodącą rolę w organizacji VI Światowego Dnia Młodzieży (poniżej VI ŚDM) odegrał komitet składający się z przedstawicieli Kościoła Częstochowskiego¹. Istnieje wiele opracowań podsumowujących VI ŚDM w jego duchowym wymiarze. Z pewnością cenne byłoby opracowanie analizujące rolę komitetu kościelnego w wymiarze organizacyjnym. Ponadto tematyka całej organizacyjnej strony VI ŚDM jest na tyle bogata, że mogłaby stanowić przedmiot odrębnej monografii. W artykule autor ze względu na kontynuację nurtu własnych zainteresowań naukowych skupia się głównie na roli administracji samorządowej i państwowej. Odegrały one rolę pomocniczą, jednak na tyle istotną, że trudno sobie wyobrazić organizację przedsięwzięcia bez wsparcia administracji publicznej. Historia Światowych Dni Młodzieży oraz zwięzła analiza roli władz publicznych w organizacji Światowych Dni Młodzieży w Kolonii i Toronto stanowią tło dla dalszych rozważań dotyczących ściśle roli administracji publicznej w organizacji częstochowskiego Światowego Dnia Młodzieży. Analizując organizacyjną stronę VI ŚDM w Częstochowie nie sposób nie wspomnieć o kwestii podstawowej – wymiarze duchowym tego wydarzenia. Zatem w trzeciej części artykułu autor przytacza wybrane aspekty z wielkiego bogactwa duchowego ŚDM w Częstochowie.

2. Historia Światowych Dni Młodzieży

Światowe Dni Młodzieży według Ojca Świętego Jana Pawła II stanowiły odpowiedź na inicjatywę samej młodzieży. Geneza tych wielkich wydarzeń była związana z pragnieniem zaoferowania młodym momentów refleksji w pielgrzymce wiary. Pierwsze Światowe Dni Młodzieży miały miejsce w latach 1984 oraz 1985. W 1984 r. młodzież zgromadziła się wokół papieża w związku z obchodami Roku Świętego, natomiast w 1985 r. w nawiązaniu do Międzynarodowego Roku Młodzieży ogłoszonego przez ONZ. Światowy Dzień Młodzieży ustanowiony przez Jana Pawła

II obchodzony jest corocznie w diecezjach w Niedzielę Palmową oraz co kilka lat w wybranym mieście poza granicami Włoch².

Pierwszy Światowy Dzień Młodzieży poza Rzymem miał miejsce w 1987 r. w Buenos Aires, w Argentynie. Główne spotkanie Ojca Świętego z młodymi odbyło się w samym centrum Buenos Aires na olbrzymim placu. Podkreśla się bardzo dobrą organizację zarówno pod względem programu spotkania jak i przygotowania technicznego. Ojciec Święty zaprosił młodych ze wszystkich kontynentów do zapalenia świec od paschału i zanieśienia światła Chrystusowego do swoich krajów³. Kolejne spotkanie poza Rzymem nastąpiło w 1989 r. w Santiago de Compostella w Hiszpanii. Pielgrzymki do grobu św. Jakuba znajdującego się w tym mieście były w wiekach średnich bardzo rozpowszechnione i odgrywały dużą rolę m.in. w integracji ówczesnej Europy. Wybierając właśnie Santiago de Compostella na miejsce Światowego Dnia Młodzieży Ojciec Święty chciał wskazać, że integrację Europy należy budować na wartościach religijnych⁴.

Kolejne Światowe Dni Młodzieży poza Rzymem miały miejsce w Częstochowie (1991), w Denver (1993), w Manili (1995), w Paryżu (1997), w Toronto (2002) oraz Kolonii (2005). Także spotkanie w Roku Jubileuszowym 2000 w samym Rzymie odbyło się przy masowym udziale młodzieży z całego świata. „Tajemnica” pragnienia młodych podążania za Ojcem Świętym Janem Pawłem II wykracza znacznie poza aspekty zewnętrzne. Kiedy papież Karol Wojtyła nie był już atletą bożym, ale żyjącą ikoną cierpienia, młodzi go nie opuścili. Dowodem ich przywiązania były ostatnie godziny życia papieża, kiedy młodzi przebywali na modlitwie pod jego oknami. Na placu św. Piotra, w nocy z pierwszego na drugiego kwietnia i wieczorem drugiego kwietnia, miał miejsce ostatni światowy dzień młodzieży za pontyfikatu papieża Jana Pawła II. Właśnie wtedy Ojciec Święty wystąpił z ostatnim przemówieniem do młodzieży zawierającym tylko trzy frazy: „Szukałem was. Teraz przysłiszcie do mnie. Dziękuję wam”. Słowa te zamykają w sobie całą historię Światowych Dni Młodzieży⁵.

3. Udział władz publicznych w organizacji Światowych Dni Młodzieży w Kolonii i Toronto

Światowy Dzień Młodzieży stanowi tak duże wyzwanie organizacyjne, że konieczne okazuje się wsparcie organizatorów kościelnych zarówno przez władze i administrację miasta goszczącego jak i władze i administrację regionu.

Organizację ostatniego XX Światowego Dnia Młodzieży wspierały intensywnie tak władze miasta Kolonii jak i rząd landu Północnej Nadrenii Westfalii. Zgodnie z deklaracją burmistrza Kolonii miasto wspierało całe przedsięwzięcie zarówno od strony organizacyjnej jak i finansowej⁶. Wsparcie miasta wynikało m.in. ze świadomości wyjątkowego, historycznego wymiaru spotkania młodzieży z papieżem Benedyktem XVI. Podjęte przez administrację miasta zadania dotyczyły zasadniczo następujących dziedzin: bezpieczeństwo, opieka zdrowotna, komunikacja, porządek publiczny, utrzymanie czystości oraz współpraca w przygotowaniu programu kulturalnego towarzyszącego XX ŚDM⁷. Przy realizacji wskazanych zadań wsparcie miasta nie polegało wyłącznie

na zaangażowaniu urzędników, lecz również na dotacji finansowej w wysokości 1,5 mln euro, powiększonej następnie o dodatkowe 500 tys. euro⁸.

Władze landu Północnej Nadrenii-Westfalii⁹ także włączyły się w organizację ŚDM w Kolonii. Rola landu dotyczyła przede wszystkim zapewnienia bezpieczeństwa. Na poziomie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych opracowano koncepcję bezpieczeństwa i porządku publicznego dla prawidłowego przebiegu ŚDM¹⁰. Ponadto dzięki zaproszeniu władz landu Bundeswehra zorganizowała centrum medyczne na placu Marienfeld, gdzie odbywały się główne uroczystości¹¹. Władze landu pokryły również koszty budowy dodatkowego toru kolejowego długości 400 m, wykonanego specjalnie dla sprawniejszego powrotu pielgrzymów¹².

Także przy organizacji ŚDM w Toronto w 2002 r. zaangażowane były władze i administracja miasta oraz władze regionalne. Na oficjalnej stronie internetowej Ontario określono rolę tej prowincji¹³ w przygotowaniach do ŚDM jako kluczową¹⁴. Prowincja przekazała w sumie 2,9 mln dolarów kanadyjskich na organizację ŚDM, a osobą koordynującą ze strony prowincji jej wysiłki organizacyjne był minister ds. komunalnych i mieszkalnictwa. Zarówno kwota jak i ranga koordynatora na poziomie prowincji świadczą o bardzo poważnym zaangażowaniu Ontario¹⁵. Prócz wymienionego bezpośredniego wsparcia finansowego, prowincja utworzyła także własne biuro ŚDM, które koordynowało wsparcie innych ministerstw Ontario polegające na doradztwie w zakresie kluczowych problemów organizacyjnych związanych np. z transportem, zakwaterowaniem, bezpieczeństwem czy ochroną zdrowia¹⁶.

4. VI Światowy Dzień Młodzieży w Częstochowie – świadectwo wiary i pielgrzymka wolności

Przyczyna wyboru Częstochowy jako miejsca VI Światowego Dnia Młodzieży leżała w pragnieniu Ojca Świętego poddania młodych serc i umysłów sile i urokowi tajemnicy jasnogórskiej – Jasna Góra pozwala odkryć obecność Maryi w życiu chrześcijanina, w jego wymiarze indywidualnym, społecznym i narodowym¹⁷. W orędziu do młodych już po ogłoszeniu Częstochowy jako miejsca kolejnego ŚDM sam Ojciec Święty pisał: „Dla wszystkich, młodzieży Wschodu i Zachodu, Północy i Południa, pielgrzymka do Częstochowy będzie świadectwem wiary dla całego świata. Będzie to pielgrzymka wolności poprzez granice państw, które otwierają się coraz bardziej na Chrystusa, Odkupiciela człowieka”¹⁸.

W swoim pierwszym przemówieniu w Częstochowie skierowanym do młodych 14 sierpnia 1991 r. Jan Paweł II podkreślił, że celem tego wspólnego pielgrzymowania na Jasną Górę jest słuchanie Słowa Bożego i spełnianie go¹⁹. Z kolei wieczorne rozważanie tego samego dnia oparte było o trzy słowa z apelu jasnogórskiego: „Jestem, pamiętam i czuwać”. Ojciec Święty powiązał te słowa z trzema symbolami: krzyżem, Biblią i ikoną. W odniesieniu do „jestem – krzyż” Jan Paweł II mówił: „Pośrodku naszego czuwania stanął krzyż. Wzniesiście ten krzyż i ustawili w środku. W tym krzyżu objawiło się do końca Boskie Jestem nowego i wiecznego przemyślenia. Tak Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby człowiek

nie zginął, ale miał życie wieczne (Ewangelia św. Jana 3,16)²⁰. W drugiej części swojego przemówienia Papież w nawiązaniu do „pamiętam – Biblia” przytoczył m.in. zdanie z Księgi Powtórzonego Prawa: Strzeż się byś nie zapomniał o Panu. W tej części Ojciec Święty stwierdził także, że człowiek trwa przy Bogu poprzez to, że pamięta i rozważa w swoim sercu Słowo Boże. Ono powinno być źródłem życia wewnętrznego²¹. Natomiast „czuwanie – ikona” znalazło swoje odbicie m.in. w następujących słowach Ojca Świętego: „Tu na Jasnej Górze, słowo czuwanie ma treść maryjną, ściśle odpowiada ikonie Bogarodzicy. Czuwanie oznacza postawę matki. Jej życie, jej powołanie wyraża się w czuwaniu”²².

Nawiązując do hasła VI Światowego Dnia Młodzieży w Częstochowie w przemówieniu 15 sierpnia Ojciec Święty mówił: „Przybywacie na Jasną Górę z tą świadomością, że otrzymaliście ducha przybrania za synów (Rz 8,15). Dzięki temu jesteście dziedzicami Boga, a zarazem współdziedzicami Chrystusa (Rz 8,17). Razem z nim możecie wołać Abba Ojciec (Rz 8,15)”²³.

Spotkanie młodzieży w Polsce miało jeszcze jedną bardzo ważną, wyjątkową cechę: było okazją do dialogu z młodymi, którzy mogli się podzielić innymi doświadczeniami głębokiej wiary²⁴. Ojciec Święty ujął ten fakt w następujących słowach: „Ten szósty z kolei Światowy Dzień Młodzieży posiada swoje szczególne znamię, które odróżnia go od poprzednich: po raz pierwszy uczestniczą w nim licznie młodzi ludzie z Europy Wschodniej”²⁵. Dla Jana Pawła II spotkanie młodzieży obu części kontynentu europejskiego na Światowym Dniu Młodzieży stało się okazją do sformułowania wezwania: „Na ciebie, droga młodzieży europejskiego Wschodu i Zachodu, stawia stary kontynent w budowaniu owego wspólnego domu, od którego oczekujemy przyszłości zbudowanej na solidarności i pokoju (...). Dla dobra przyszłych pokoleń konieczne jest, by nowa Europa oparła się na fundamencie tych wartości duchowych, które stanowią sam wewnętrzny rdzeń jej tradycji kulturalnej”²⁶.

Warto jeszcze przytoczyć fragment aktu zawierzenia młodzieży świata Matce Bożej dokonanego przez Jana Pawła II wraz z młodymi 15 sierpnia 1991 r.: „Naucz nas być obecnymi w Kościele i życiu społecznym. Naucz nas brać odpowiedzialność za losy świata i naszych ziemskich ojczyzn. Matko Mądrości, naucz nas tworzenia takiej kultury i cywilizacji, która opierając się na prawach Bożych, służyłaby człowiekowi. Naucz nas ducha pojednania i przebaczenia”²⁷.

Mało widocznym, niemal ukrytym, a jednak bardzo istotnym aspektem VI Światowego Dnia Młodzieży w Częstochowie był jego ekumeniczny charakter. Prócz udostępnienia młodym pielgrzymom częstochowskich świątyń innych wyznań chrześcijańskich ekumeniczny wymiar miało uczestnictwo w ŚDM brata Rogera z Taizé, założyciela wspólnoty ekumenicznej znanej z organizacji spotkań młodzieży w ramach „Pielgrzymki Zaufania przez Ziemię”. Ponadto bracia z Taizé dzielili się z młodzieżą swoimi doświadczeniami wiary w częstochowskim kościele Podwyższenia Krzyża Świętego²⁸.

5. Struktury powołane do organizacji VI ŚDM

Formalnie głównym organizatorem VI ŚDM była Papieska Rada ds. Świeckich przy Stolicy Apostolskiej. W Polsce, w związku z organizacją VI ŚDM, zostały powołane cztery struktury organizacyjne:

- Główny Komitet Organizacyjny (w składzie znaleźli się przedstawiciele Konferencji Episkopatu Polski, diecezji częstochowskiej, zakonu Paulinów i Sanktuarium Jasnogórskiego oraz przedstawiciele administracji publicznej – miejskiej i wojewódzkiej z Częstochowy);
- Kościelny Komitet VI Światowego Dnia Młodzieży z siedzibą w Częstochowie²⁹;
- Komitet Organizacyjny ds. przygotowania VI Światowego Dnia Młodzieży przez Prezydencie Miasta Częstochowy³⁰;
- Komitet Organizacyjny ds. przygotowania uroczystości „VI Światowego Dnia Młodzieży – Częstochowa ‘91” przy wojewodzie częstochowskim³¹.

Główny Komitet miał w praktyce charakter niemal wyłącznie honorowy. W Częstochowie wyłoniły się zatem trzy komitety robocze: kościelny, miejski i wojewódzki. W założeniu władz kościelnych przewodniczący komitetu kościelnego miał koordynować i kontrolować całość przygotowań zarówno wewnątrz komitetu kościelnego jak i w ciałach współpracujących z nim³². Rolę koordynatora dla przewodniczącego komitetu kościelnego należy uznać za uzasadnioną ze względu na religijny charakter wydarzenia, natomiast kontrola względem działań administracji publicznej mogła mieć charakter wyłącznie faktyczny, a nie formalny. W praktyce każdy z komitetów wykonywał zadania samodzielnie. Nie było to przeszkodą dla podejmowania wysiłków koordynacyjnych. W szczególności wspólne spotkania trzech komitetów odegrały bardzo pozytywną rolę. Pierwsze wspólne spotkanie trzech komitetów miało miejsce już pod koniec września 1990 r. Spotkania te odbywały się regularnie aż do sierpnia 1991 roku.

Zasadniczą rolę w organizacji VI ŚDM odegrało biuro organizacyjne zlokalizowane w historycznym ratuszu częstochowskim, gdzie współpracowały ze sobą osoby faktycznie oddelegowane z trzech komitetów.

Każdy z wymienionych trzech komitetów utworzył sekcje tematyczne, których kompetencje częściowo się pokrywały. Tak np. komitet kościelny podzielony został na 14 sekcji obejmujących zakresem kompetencji właściwie całość zagadnień zarówno strony religijnej jak i logistycznej. Typowo kościelne kompetencje miały następujące sekcje: duszpastersko-katechetyczna, liturgiczno-muzyczna, pielgrzymkowa oraz ds. III Światowego Forum Młodzieży. W zakresie sekcji związanych z przyjęciem i pobytem młodych pielgrzymów wszystkie trzy komitety stworzyły podobne sekcje dotyczące porządku i bezpieczeństwa, spraw kwaterunkowo-bytowych, komunikacji, ochrony zdrowia. Także wszystkie trzy komitety utworzyły sekcje dotyczące kultury, a komitet kościelny posiadał ponadto sekcję techniczno-plastyczną. Każdy komitet miał własną komórkę zajmującą się finansami, a ponadto w komitetach kościelnym oraz miejskim utworzono sekcje informacji.

Istotną kwestią była relacja pomiędzy administracją samorządu miejskiego oraz wojewódzką administracją rządową. Ważny jest tutaj kontekst sytuacji przełomu politycznego. Początek przygotowań VI ŚDM (sierpień 1990) przypadł w kilka miesięcy po pierwszych wyborach samorządowych, które odbyły się 27 maja 1990 r. Zgodnie z założeniami reformy administracji publicznej pojawiła się władza samorządowa niezależna w swoim działaniu od przedstawiciela rządu w terenie – wojewody. Jednak samorządność stopniowo torowała sobie drogę. Być może z tego powodu kiedy pierwszego sierpnia 1990 r. powoływany był komitet organizacyjny przy prezydencie Częstochowy w zarządzeniu prezydenta stwierdzono, że komitet ten wejdzie w skład zespołu przy wojewodzie częstochowskim pod przewodnictwem dyrektora urzędu wojewódzkiego³³. W praktyce okazało się jednak, że obydwie komitety działały niezależnie. Należy podkreślić, że obydwie komitety wykonały olbrzymią pracę, o czym świadczą niżej zamieszczone dane.

6. Rola administracji miejskiej w organizacji VI ŚDM

W przygotowaniach do VI ŚDM administracja miejska była zasadniczo odpowiedzialna za:

- 1) zapewnienie urządzeń komunalnych i sanitarnych dla potrzeb pielgrzymów zgromadzonych na Jasnej Górze;
- 2) przygotowanie części miejsc noclegowych;
- 3) remont dróg i parkingów;
- 4) komunikację;
- 5) koordynację i zapewnienie odpowiedniej wielkości podaży artykułów spożywczych i napojów³⁴.

Wysiłki organizacyjne miasta dotyczyły także wielu innych dziedzin, w tym ochrony zdrowia oraz informacji turystycznej.

W związku z infrastrukturą komunalną i sanitarną wykonano wiele zadań, m.in.: zainstalowano 107 hydrantów, przeprowadzono remont wszystkich 11 stałych szatni, zakupiono 40 kontenerów sanitarnych podłączając je do sieci kanalizacyjnej, zakupiono nowoczesną zamiatarkę uliczną produkcji austriackiej, uprzątnięto wiele dzikich wysypisk. W zakresie gospodarki komunalnej wyremontowano także budynek, który po zakończeniu VI ŚDM powiększył zasób budynków komunalnych³⁵. Oczyszczanie miasta mimo ogromnej skali przedsięwzięcia przebiegało bardzo sprawnie.

W związku z zakwaterowaniem uczestników VI ŚDM przygotowano liczne pola namiotowe wyposażając je w wodę i urządzenia sanitarne. Dla uczestników przygotowano też miejsca noclegowe w przedszkolach. Rola miasta polegała także na udostępnianiu terenów miejskich, na których inne podmioty organizowały bazę noclegową: np. miasteczko namiotowe stworzone przez OHP czy tworzenie miejsc noclegowych przez organizatorów pieszych pielgrzymek. Łącznie ilość miejsc noclegowych przygotowanych przez miejski komitet organizacyjny sięgnęła 76 tys., z czego 27 tys. to miejsca noclegowe wyposażone w łóżka i koce³⁶.

W zakresie remontów dróg i parkingów wykonano 15 zadań inwestycyjnych polegających zarówno na budowie nowych dróg i parkingów jak i na modernizacji już istniejących. Ponadto wybudowano dwie kładki dla pieszych nad trasą szybkiego ruchu przebiegającą przez Częstochowę³⁷.

Ruch drogowy został na okres wydarzenia zreorganizowany, m.in. centrum miasta zostało całkowicie wyłączony z ruchu. Nastąpiła zmiana tras przejazdów części autobusów, uruchomione zostały także specjalne połączenia. W celu obsługi pielgrzymów został wypożyczony dodatkowy tabor autobusów. Wprowadzono specjalny bilet ważny na wszystkie środki komunikacji miejskiej³⁸.

W zakresie organizacji handlu i wyżywienia prócz istniejących w mieście 1796 punktów handlowych i 337 punktów gastronomicznych powstało kilka dodatkowych dużych punktów żywieniowych. Także w miejscach noclegowych uruchamiano w zależności od potrzeb punkty żywienia zbiorowego. Z budżetu miasta przeznaczono 200 mln złotych (ta i poniższe kwoty podane są w wielkościach sprzed denominacji) na wsparcie przyjęcia i wyżywienia pielgrzymów ze Wschodu.

W zakresie służby zdrowia w budżecie miasta zarezerwowano 800 mln zł na obsługę VI ŚDM. Poza tym została zakupiona sanitarka reanimacyjna marki „Mercedes”³⁹. Lekarz miejski był odpowiedzialny za organizowanie drużyn medycznych. Na zlecenie urzędu miasta przed VI ŚDM dokonano wymiany kompletów plansz informacyjnych przy dworcach oraz wykonano i zainstalowano 26 plansz z planem miasta Częstochowy⁴⁰. Dzięki współpracy z zakładem energetycznym zainstalowane zostało nowe oświetlenie głównej arterii Częstochowy – Alei Najświętszej Maryi Panny oraz została bezpłatnie pozyskana centrala telefoniczna od firmy Alcatel⁴¹. Administracja miejska brała również udział w organizacji licznych imprez kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych towarzyszących VI ŚDM.

Tak duże zaangażowanie administracji miasta musiało mieć swoje istotne źródła finansowania. Przygotowania do VI ŚDM prowadzone przez administrację miejską częściowo zostały sfinansowane z budżetu państwa. Jednak nakłady poniesione przez miasto były wyższe od dotacji przekazanej z rezerwy budżetowej państwa⁴². Dotacja na zadania zlecone dla miasta Częstochowy wyniosła 24 mld zł⁴³ i została spożytkowana przede wszystkim na:

- budowę i remont dróg i parkingów;
- zakup sanitariatów kontenerowych, remont szaletów miejskich;
- organizację pól namiotowych;
- rekultywację terenów zielonych⁴⁴.

Należy podkreślić, że władze miasta bardzo dobrze zarządzały swoją częścią procesu przygotowań do VI ŚDM. Władze miasta starały się, tam gdzie to było możliwe, planować inwestycje w taki sposób, by po zakończeniu VI ŚDM mogły one służyć mieszkańcom⁴⁵, np. sieć wodociągowo-kanalizacyjna dla pola namiotowego w dzielnicy Parkitka była budowana z myślą o przyszłym osiedlu mieszkaniowym a przy organizacji pola namiotowego w dzielnicy Mirów zamontowano kontenerową oczyszczalnię ścieków, która po zakończeniu VI ŚDM służyła mieszkańcom dzielnicy⁴⁶.

7. Rola administracji województwa częstochowskiego

Administracja wojewódzka z jednej strony włączała się do działań bezpośrednio przygotowujących VI ŚDM odgrywając często rolę koordynującą, z drugiej zaś strony angażowała do przygotowań inne podmioty.

W zakresie zakwaterowania uczestników ŚDM administracja wojewódzka była zaangażowana m.in. w prowadzenie rejestru całej bazy noclegowej, opracowanie kart informacyjnych dla wszystkich obiektów oraz skierowań do poszczególnego rodzaju baz, powołanie głównej recepcji zakwaterowania⁴⁷. Rozdziałem miejsc do zakwaterowania kierował czteroosobowy zespół złożony z dwóch przedstawicieli komitetu kościelnego i dwóch przedstawicieli komitetu wojewódzkiego. Bezpośrednie organizowanie noclegów przez administrację wojewódzką było prowadzone przez Wydział Kultury i Spraw Społecznych Urzędu Wojewódzkiego przy pomocy podległych temu urzędowi klubów sportowych i organizacji turystycznych⁴⁸.

W zakresie komunikacji administracja wojewódzka przygotowała koncepcję organizacji ruchu i funkcjonowania komunikacji na terenie województwa. Była także zaangażowana w modernizację dróg wojewódzkich i krajowych, dokonała również uzgodnień warunków wykorzystania komunikacji lotniczej⁴⁹.

W związku z ochroną zdrowia administracja wojewódzka podjęła działania koordynacyjne, w tym opracowanie informatora o zabezpieczeniu medycznym dla uczestników VI ŚDM. Organizacją zabezpieczenia medycznego kierował powołany przez Głównego Lekarza Wojewódzkiego działającego przy wojewodzie częstochowskim zespół, w skład którego wchodził: przewodnicząca sekcji medycznej komitetu kościelnego, przewodniczący sekcji medycznej komitetu organizacyjnego przy wojewodzie, lekarz miejski oraz przedstawiciele kadry medycznej służby zdrowia⁵⁰.

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego prowadzono szereg niezbędnych ustaleń dotyczących np. zabezpieczenia miejsc noclegowych różnych grup językowych i parkingów. Wśród innych zadań prowadzonych na szczeblu wojewódzkim warto wymienić przygotowanie planu ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie miasta i województwa w okresie VI ŚDM⁵¹. Decyzją komendanta wojewódzkiego policji w Częstochowie powołano sztab operacyjny „Perła II”, który przejął rolę wykonawczą i koordynacyjną całości przedsięwzięć zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta Częstochowy i województwa częstochowskiego. Udział w operacji brało ponad 8000 policjantów i pracowników cywilnych. Siły spoza województwa wyniosły 7300 osób. Koszt całej operacji wyniósł 5mld zł⁵². Z pewnością dobre przygotowanie policji było jedną z przyczyn bardzo niskiego wskaźnika przestępczości zanotowanego w Częstochowie w okresie 10-16 sierpnia 1991 roku⁵³.

Wysiłki związane z zabezpieczeniem przeciwpożarowym objęły m.in. zabezpieczenie przeciwpożarowe klasztoru na Jasnej Górze i miejsc pobytu papieża oraz ustalenie zasad łączności pomiędzy obsługą VI ŚDM a grupami ratowniczymi⁵⁴. W zakresie łączności administracja wojewódzka podjęła różnorakie działania w tym zabezpieczenie w środki łączności obsługi dziennikarskiej centrum prasowego⁵⁵.

Administracja wojewódzka uczestniczyła także w przygotowaniu imprez kulturalnych towarzyszących VI ŚDM⁵⁶. Ponadto przed VI ŚDM wykonano remont kapitalny nowego lokalu Wojewódzkiego Centrum Informacji Turystycznej. W dniach 10-17 sierpnia 1991 roku centrum czynne było całą dobę prowadząc obsługę w pięciu językach obcych. Centrum nie tylko udzielało informacji dotyczących programu uroczystości, imprez towarzyszących, zakwaterowania i komunikacji, ale także służyło jako pomoc dla osób zagubionych⁵⁷.

Prowadzenie powyższych zadań finansowane było z środków budżetu państwa przyznanych dla Urzędu Wojewódzkiego w Częstochowie i jednostek podległych na wykonywanie zwykłych kompetencji. Specjalne środki przyznane z rezerwy budżetu państwa w kwocie 19 mld zł. zostały przez Urząd Wojewódzki w Częstochowie spożytkowane na:

- remonty dróg (droga krajowa nr 46 i 489, jako północno-zachodnia obwodnica Jasnej Góry, remont niektórych dróg województwa) i budowę parkingów;
- zwiększenie wydajności ujęć wody w Olsztynie, Rększowicach, Masłońskich, Kłobucku, Konopiskach, Blachowni oraz zakup 10 pomp głębinowych;
- zabudowę stałego okablowania dla systemu nagłaśniającego⁵⁸.

Bezpośrednio z budżetu państwa zostały pokryte koszty związane z VI ŚDM w zakresie zabezpieczenia ładu i porządku, opieki zdrowotnej oraz koszty urządzenia dodatkowych parkingów.

Z upoważnienia wojewody szef komitetu organizacyjnego przy wojewodzie prowadził rozmowy z Ministrem Obrony Narodowej i Dowódcą Śląskiego Okręgu Wojskowego w sprawie pomocy wojska przy organizacji noclegów. Dzięki tym rozmowom wojsko przygotowało ponad 50 tys. miejsc pod namiotami. Podjęto także rozmowy z naczelnikiem Związku Harcerstwa Polskiego, w wyniku których harcerze przygotowali 60 tys. miejsc noclegowych pod namiotami na terenie województwa (w samej Częstochowie harcerskie namioty były w stanie pomieścić 22 tys. osób – skorzystało z tej możliwości około 19 tys. pielgrzymów). W kwietniu 1991 r. komitet organizacyjny przy wojewodzie nawiązał kontakt z zarządem głównym Ochotniczych Hufców Pracy. Młodzież z OHP we współpracy z administracją miejską wykonała bezpłatnie prace przygotowawcze związane z organizacją pola biwakowego w częstochowskim parku wypoczynkowym „Lisinec” oraz wybudowała miasteczko namiotowe na 5 tys. osób. Ze względu na bliskość Jasnej Góry miasteczko zostało oddane do dyspozycji głównie osobom niepełnosprawnym⁵⁹.

Wojewoda częstochowski zwrócił się także o pomoc w organizacji VI ŚDM do 17 innych województw, których wsparcie dotyczyło zasadniczo spraw sanitarnych, komunikacyjnych, medycznych, żywnościowych i przeciwpożarowych⁶⁰. Ponadto co miesiąc odbywały się spotkania burmistrzów miast oraz wójtów gmin województwa częstochowskiego, na których omawiane były kwestie zaangażowania samorządów gminnych w organizację VI ŚDM. Spotkania dotyczyły m.in. organizacji rezerwowej II strefy zakwaterowania – zlokalizowanej wokół Częstochowy⁶¹.

8. Ocena zaangażowania władz publicznych miasta i regionu w organizację VI ŚDM

Pozytywną ocenę zaangażowania władz administracyjnych miasta i województwa w organizację VI ŚDM można sformułować przede wszystkim na podstawie licznych podziękowań spośród których najważniejsze znaczenie miały słowa samego Ojca Świętego Jana Pawła II.

W przemówieniu na zakończenie ŚDM Papież skierował następujące słowa wdzięczności: *„W szczególny sposób dziękuję, dziękujemy wszyscy za gościnność i organizację Częstochowie. Miastu i diecezji, Kościołowi częstochowskiemu – na ręce księdza biskupa Stanisława oraz władzom miasta i województwa, które sobie nic nie krzywdowały, tylko ogromnie się cieszyły wychodząc z siebie, ogromnie się cieszyły i nawet mnie za to chwalili, zamiast na mnie narzekać to sobie chwalili – Bóg zapłać, Bóg zapłać, niech Matka Boska wynagrodzi z Jasnej Góry prosto, bo do Częstochowy ma blisko”*⁶².

Można także uznać, że szczególnym wyrazem wdzięczności za trud organizacyjny przy VI ŚDM było przyjęcie Honorowego Obywatelstwa Miasta Częstochowy przez Ojca Świętego. W liście zawiadamiającym o pozytywnej odpowiedzi papieża na propozycję władz miasta Częstochowy Biskup Re napisał, że Ojciec Święty zgadzając się na przyjęcie tytułu wziął pod uwagę szczególny charakter miasta Częstochowy, jako duchowej stolicy polskiego narodu i miejsca niezliczonych pielgrzymek maryjnych⁶³. Natomiast w przemówieniu do Rady Miasta Częstochowy z okazji nadania honorowego obywatelstwa Ojciec Święty stwierdził m.in.: *„Życzę Waszemu Miastu, a mogę powiedzieć w tym wypadku naszemu miastu, w sposób szczególny życzę wielorakiego rozwoju, podejmowania różnych zadań, takich jak to wielkie zadanie, któreście teraz przyjęli i z taką radością wypełnili, przyjmując tutaj młodzież z całej Polski i z tylu krajów europejskich i spoza Europy”*⁶⁴.

Przewodniczący Papieskiej Rady ds. Świeckich, kardynał Eduardo Pironio wyrażając szczerze uznanie za hojne zaangażowanie władz publicznych w organizację VI ŚDM sformułował opinię, że organizacja spotkania od strony logistycznej była wspaniała. W sposób szczególny kardynał Pironio dziękował za okazanego ze strony władz publicznych ducha współpracy z organizatorami działającymi po stronie Kościoła katolickiego. Właśnie ten duch współpracy zdaniem kardynała przyczynił się w zasadniczy sposób do sukcesu całego przedsięwzięcia. Wskazując na sukces organizacyjny VI ŚDM przewodniczący Papieskiej Rady ds. Świeckich życzył całemu regionowi częstochowskiemu, jako międzynarodowemu centrum pielgrzymkowemu, nowego etapu rozwoju⁶⁵. Z kolei w opinii innego wysokiego urzędnika Papieskiej Rady ds. Świeckich ks. prałata Stanisława Ryłko przygotowanie i realizacja od strony organizacyjnej VI ŚDM nie znajdowały żadnego porównania z wcześniej organizowanymi Światowymi Dniami Młodzieży⁶⁶.

Warto jeszcze zacytować w kontekście całościowej oceny organizacji VI ŚDM dwie opinie, które można traktować jako eksperckie. Ks. prałat Libercio Andreato, dyrektor rzymskiego biura pielgrzymkowego, wspominając o obawach dotyczących

sprostania przez Częstochowę zadaniu organizacji VI ŚDM stwierdził, że: „Częstochowa nie tylko wytrzymała to niespodziewane uderzenie, ale odpowiedziała w sposób znakomity na wszelkie potrzeby i wymagania z tym związane”⁶⁷. Natomiast ks. prałat Jerzy Pawlik, przewodniczący sekcji sanktuariów maryjnych w Komisji Maryjnej Episkopatu Polski, stawiając pytanie czy kiedyś jeszcze powtórzy się sytuacja, że Częstochowa będzie miastem ponadmilionowym, stwierdził że: „Częstochowa dobrze wywiązała się z zadania, chociaż miała do pokonania bardzo wysoką poprzeczkę”⁶⁸.

9. Podsumowanie

Z zadania organizacji VI ŚDM Kościół Częstochowski oraz administracja miejska i wojewódzka wywiązały się bardzo dobrze. Niewątpliwym sukcesem organizacyjnym mógł być fakt, że dzięki olbrzymim wysiłkom z jednej strony oraz koordynacji i współpracy wszystkich zaangażowanych stron z drugiej strony.

Początkowy podział na sekcje w ramach komitetów powołanych przez władze publiczne nie determinował do końca zakresu zadań podjętych i zrealizowanych przez komitet przy prezydencie miasta oraz komitet przy wojewodzie częstochowskim. Administracja miejska w praktyce wykonywała wiele zadań nie mieszczących się w zakresach ustanowionych na początku sekcji. Z kolei niektóre sekcje w ramach komitetu przy wojewodzie ograniczały swoją działalność do kontroli działań samorządu – np. sekcja wyżywienia. Jeszcze lepsza koordynacja wysiłków organizacyjnych mogła być zapewniona przez powołanie już od samego początku w pełni zintegrowanej struktury organizacyjnej w oparciu o model między instytucjonalnego zarządzania projektowego. Pewne mankamenty organizacyjne nie mogą jednak umniejszyć wagi sukcesu jaki odnieśli organizatorzy VI ŚDM w Częstochowie.

Przypisy:

¹ Na czele diecezji częstochowskiej stał wówczas ks. biskup Stanisław Nowak, obecnie po podniesieniu Częstochowy do rangi stolicy arcybiskupstwa – arcybiskup archidiecezji częstochowskiej.

² Ks. J. Górny, *Spotkanie Jana Pawła II z młodzieżą świata*, Wydział Duszpasterski Kurii Biskupiej w Olsztynie, Wydawnictwo Zakonu Ojców Paulinów na Jasnej Górze, s. 9.

³ Wywiad z ks. Prałatem Jerzym Pawlikiem, *Z Rzymu rozpoczęło się wspólne pielgrzymowanie młodych przez świat*, „Tygodnik Katolicki Niedziela”, 1991, nr 36 z 8 IX 1991, s. 4.

⁴ *Ibidem*, s. 4.

⁵ M. Muolo, *Le GMG? La piu bella intuizione di Giovanni Paolo II*, Toscanaoggi On-line, Settimanale regionale d'informazione delle diocesi toscane, n. 22 z 5 lipca 2005. Mimmo Muolo jest watykanistą, autorem książki *Generazione Giovanni Paolo II. La storia della Giornata mondiale della gioventu traktującej o historii Światowych Dni Młodzieży*.

⁶ *Köln freut sich auf Weltjugendtag*, <http://www.koeln.de>, 25.07.2005

⁷ Konferencja prasowa dyrektora Urzędu Miasta Kolonii Herberta Winkelhoga, 25 lipca 2005 r. (z dokumentacji otrzymanej z urzędu miasta Kolonii w grudniu 2005).

⁸ Oświadczenie burmistrza Kolonii Fritza Schrammy na konferencji prasowej, *Wie bereitet sich die Stadt Koln auf den XX Weltjugendtag 2005 in Koln vor*, 25 lipca 2005 r., (z dokumentacji otrzymanej z Urzędu Miasta Kolonii w grudniu 2005).

⁹ W związku z podziałem Niemiec na kraje związkowe – landy, można uznać, że to właśnie one pełnią rolę regionów. Co potwierdza np. udział landów Wschodnich Niemiec w recepcji polityki regionalnej Unii Europejskiej.

¹⁰ *Sicherheitskonzept für Weltjugendtag beschlossen*, <http://www.koeln.de> (18.07.2005).

¹¹ *Sicherheitskonzept für*, *op. cit.*

¹² *Neuer Bahnsteig in Horrem eigens für den WJT*, <http://www.koeln.de> (11.08.2005).

¹³ Biorąc pod uwagę podział administracyjny Kanady – prowincje można określić jako regiony.

¹⁴ *Province plays a key role in making World Youth Day 2002 a reality*, <http://www.mah.gov.on.ca>.

¹⁵ Administracja prowincji Ontario wyliczyła, że ŚDM może przyciągnąć bezpośrednio i pośrednio do regionu około 233 mln dolarów kanadyjskich. Wskazywano także na korzyści związane z promocją Toronto na świecie poprzez obecność ponad 3000 dziennikarzy, a ponadto z wykazaniem, że Ontario jest zdolne do organizowania wielkich imprez międzynarodowych.

¹⁶ *Province plays*, *op. cit.*

¹⁷ *List Episkopatu Polski przed VI Światowym Dniem Młodzieży na Jasnej Górze*, 14-15 sierpnia 1991, „Jasna Góra” 1991, nr 9, s. 15.

¹⁸ Cytat podany za: Ks. J. Górny, *Spotkanie*, *op. cit.*, s. 9.

¹⁹ Jan Paweł II, *Cel naszego pielgrzymowania: słuchać i spełniać Słowo Boże* [w:] Ks. K. Sokołowski, ks. M. Duda, *Młodzi z Ojcem Świętym*, Częstochowa 1991, s. 57.

²⁰ Jan Paweł II, *Jestem przy Tobie, pamiętam, czuwam* [w:] Ks. K. Sokołowski, ks. M. Duda, *Młodzi*, *op. cit.*, s. 62-63.

²¹ *Ibidem*, s. 64.

²² *Ibidem*, s. 65.

²³ Jan Paweł II, *Jest z nami Maryja, patrząc na nią stawajcie się budowniczymi nowego świata* [w:] Ks. K. Sokołowski, ks. M. Duda, *Młodzi*, *op. cit.*, s. 74.

²⁴ E.F. Card. Pironio, *Venite e vedrete* [w:] *I giovani e il Papa insieme. Sezione Giovani del Pontificio Consiglio per i Laici*, Watykan 1991, s. 10.

²⁵ Jan Paweł II, *Jest z nami Maryja, patrząc na nią stawajcie się budowniczymi nowego świata* [w:] Ks. K. Sokołowski, ks. M. Duda, *Młodzi*, *op. cit.*, s. 78.

²⁶ Jan Paweł II, *Jest z nami Maryja, patrząc na nią stawajcie się budowniczymi nowego świata* [w:] Ks. K. Sokołowski, ks. M. Duda, *Młodzi*, *op. cit.*, s. 79.

²⁷ Jan Paweł II, *Akt zawierzenia młodzieży świata Matce Bożej* [w:] Ks. K. Sokołowski, ks. M. Duda, *Młodzi, op. cit.*, s. 84.

²⁸ Wywiad B. Baranowskiej z ks. J. Wątrobą, *Przed spotkaniem młodzieży z Ojcem Świętym, „Niedziela”*, nr z 23 VI 1991, s. 4.

²⁹ Zarówno Główny Komitet Organizacyjny jak i Kościelny Komitet VI Światowego Dnia Młodzieży zostały zatwierdzone przez Prymasa Polski 23 listopada 1990 r., pracami tego drugiego kierował ks. Marian Duda.

³⁰ *Zarządzenie nr 7/90 Prezydenta Miasta Częstochowy z dnia 1 sierpnia 1990 r. w sprawie powołania Komitetu organizacyjnego ds. przygotowania VI Światowego Dnia Młodzieży*. Funkcję prezydenta miasta pełnił w tym czasie Tadeusz Wrona.

³¹ *Postanowienie Wojewody Częstochowskiego z dnia 2 sierpnia 1990 r.* Funkcję wojewody częstochowskiego pełnił w tym czasie Jerzy Guła.

³² *Struktura Organizacji VI Światowego Dnia Młodzieży*, dokument zatwierdzony przez Prymasa Polski 23 listopada 1990 r.

³³ *Zarządzenie nr 7/90 Prezydenta, op. cit.*, par.3.

³⁴ *Zarząd Miasta Częstochowy, Sprawozdanie Zarządu Miasta Częstochowy za lata 1990-1992*, Częstochowa luty 1993, s. 58.

³⁵ *Zarząd Miasta Częstochowy, Sprawozdanie, op. cit.*, s. 59.

³⁶ *Ibidem*, s. 62.

³⁷ L. Cichobłaziński, T. Wrona, *The 6th world youth day in Częstochowa as an example of a „big bang” event*, materiał konferencyjny.

³⁸ *Urząd Miasta Częstochowy, Informacja dotycząca przygotowań do VI Światowego Dnia Młodzieży*, Częstochowa 1991, s. 2.

³⁹ *Ibidem*, s. 4.

⁴⁰ *Komitet Organizacyjny VI Światowego Dnia Młodzieży przy Wojewodzie Częstochowskim, VI Światowy Dzień Młodzieży Częstochowa '91*, Częstochowa 1991, s. 165.

⁴¹ L. Cichobłaziński, T. Wrona, *The 6th, op. cit.*, s. 4.

⁴² Co wynika m.in. z pisma ówczesnego skarbnika miasta Częstochowy H. Chaładej do Dyrektora Wydziału Finansowego Urzędu Wojewódzkiego w Częstochowie W. Kukli z dnia 30 września 1991 r. dotyczącego rozliczeń wydatków pokrytych z dotacji z budżetu państwa na organizację VI ŚDM.

⁴³ *Rada Ministrów. Załącznik do uchwały nr 58/91 z dnia 18 kwietnia 1991 w sprawie sfinansowania części kosztów związanych z organizacją VI Światowego Dnia Młodzieży w Częstochowie w sierpniu 1991.*

⁴⁴ *Załącznik do pisma skarbnika miasta Częstochowy, op. cit.*

⁴⁵ L. Cichobłaziński, T. Wrona, *The 6th, op. cit.*, s. 3.

⁴⁶ *Urząd Miasta Częstochowy, Informacja, op. cit.*, s. 1.

⁴⁷ *Komitet Organizacyjny VI Światowego Dnia Młodzieży przy Wojewodzie Częstochowskim, VI Światowy, op. cit., s. 22.*

⁴⁸ *Ibidem, s. 58.*

⁴⁹ *Ibidem, s. 24.*

⁵⁰ *Ibidem, s. 146.*

⁵¹ *Ibidem, s. 27.*

⁵² *Ibidem, s. 150-151.*

⁵³ *Ibidem, s. 11.*

⁵⁴ *Ibidem, s. 28.*

⁵⁵ *Ibidem, s. 29.*

⁵⁶ *Ibidem, ss. 29-30.*

⁵⁷ *Ibidem, s. 166.*

⁵⁸ *Ibidem, s. 6.*

⁵⁹ *Ibidem, s. 4.*

⁶⁰ *Ibidem, s. 6.*

⁶¹ *Ibidem, s. 7.*

⁶² Jan Paweł II, *Maryja wskazuje wam drogę rozwoju, drogę którą jest Chrystus*, „Jasna Góra”, 1991, nr 10, s. 39.

⁶³ *List biskupa Re do prezydenta miasta Częstochowy Tadeusza Wrony*, „Jasna Góra”, 1991, nr 7-8, s. 17.

⁶⁴ Jan Paweł II, *To imię nadawała wam Matka Boża – przemówienie do Rady Miejskiej Częstochowy z okazji nadania przez nią Ojcu Świętemu honorowego obywatelstwa, 15 sierpnia 1991* [w:] *Jan Paweł II, VI Międzynarodowy Dzień Młodzieży w Częstochowie*, Libreria Editrice Vaticana – edizioni Aquila Bianca, Watykan 1992, s. 74.

⁶⁵ *List Przewodniczącego Papieskiej Rady ds. Świeckich, kard. Eduardo Pironio do wojewody częstochowskiego Jerzego Guły z 17 września 1991 r.*, za: *Komitet Organizacyjny VI Światowego Dnia Młodzieży przy Wojewodzie Częstochowskim VI Światowy, op. cit., s. 51.*

⁶⁶ *Komitet Organizacyjny VI Światowego Dnia Młodzieży przy Wojewodzie Częstochowskim VI Światowy, op. cit., s. 5.*

⁶⁷ *Ibidem, s. 13.*

⁶⁸ *Wywiad z ks. Prałatem Jerzym Pawlikiem, Z Rzymu, op. cit., s. 4.*

Role of Public Administration in the Organization of the VI World Youth Day in Częstochowa (SUMMARY)

Because of religious character of the event leading role in the organization of the VI World Youth Day (WYD) in Częstochowa played local Catholic Church. Local and regional public administration fulfilled the subsidiary role, however without their help it is hard to imagine the whole undertaking.

The World Youth Day history go back to 1984. According to Pope John Paul II the origins of the WYDs were bound with response given to the initiative of the young people themselves. The choice of Częstochowa for the site of the VI WYD was the effect of a desire of Polish Pope to bring young hearts and minds to the power and charm of the Jasna Góra secret which helps Christians to appreciate the presence of the Virgin Mary in their lives.

Not only in Częstochowa but also in other places such as Toronto and Cologne both local and regional authorities were involved in the organization of WYD. In course of preparations for the VI WYD three structures cooperating with themselves were established: Local Catholic Church Committee, Committee by the mayor of Częstochowa and Committee by the voivode of Częstochowa Voivodship. Because of the chosen scope of the article role of the last two has been analyzed precisely.

Positive evaluation of the organization of the VI WYD in Częstochowa one can formulate especially taking into account opinions of participants. First of all pope John Paul II himself acknowledged good organization giving thanks to local church and public authorities of the city and the voivodship. Special form of gratitude of the Polish pope was acceptance of the title of the honorary citizen of Częstochowa.

*Konrad Głębocki, dr
Wydział Zarządzania Politechniki Częstochowskiej
Częstochowa*